

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์
ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี
Evaluation of Agritourism Potentials in Tanyong Pao
Community, Tha Kamcham Sub-district, Nong Chik District,
Pattani Province

ซัมรอส ดอเลาะ¹ และ ประจวบ ทองศรี²

Samrah Doloh¹ and Prachuap Thongsri²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม,
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,

¹ Master's degree students Department of Social Development Administration,
Master of Arts Program,

^{1,2} สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม

^{1,2} Department of Social Development Administration

^{1,2} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,

^{1,2} Faculty of Humanities and Social Sciences,

^{1,2} มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

^{1,2} Prince of Songkla University Pattani Campus

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ เป็นประชากรในชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จำนวน 361 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีจำนวนทั้งสิ้น 14 คน

ผลการวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ศักยภาพของชุมชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.46$) เมื่อพิจารณาระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ เป็นรายด้าน ผลเป็นดังต่อไปนี้ 1) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.44$) 2) ศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.44$) 3) ศักยภาพด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.39$) และ 4) ศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$) ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ กล่าวสรุปโดยรวม คือ เป็นการมุ่งเน้นในด้านการแสดงศักยภาพ ที่มีอยู่ภายในชุมชน ทั้งนี้เพื่อการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ไปควบคู่กับการดูแลรักษาและคงไว้ต่อไป

คำสำคัญ : การประเมิน, ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ชุมชนต้นหยงเปาว์

Abstract

The purposes of this study were to evaluate the potential of agritourism of Tanyong Pao community, Tha Kamcham Sub-district, Nong Chik District, Pattani Province. The study was a quantitative research. A sample was selected from population 361 cases. For a qualitative research, purposive sampling was used, and there were a total of 14 people.

The quantitative findings show that the potential of the community in general was at high level ($\bar{X} = 3.46$). When considered level of agritourism potential of Tanyong Pao community in each aspect, the findings were as follows: 1) The management potential of agritourism was at high level ($\bar{X} = 3.44$). 2) Potential for support of agritourism was at high level ($\bar{X} = 3.44$). 3) Service potential of agritourism was at moderate level ($\bar{X} = 3.39$); and 4) potential for attractiveness of agritourism was at high level ($\bar{X} = 3.56$). The qualitative data analysis of the agritourism potential of Tanyong Pao community, Tha Kamcham Sub-district, Nong Chik District, Pattani Province, shows that overall it aims to show the potential within the community and to promote the agritourism of the community along with treatment and preservation.

Keywords: Evaluation, Potential of Agritourism Tourism, Tanyong Pao Community

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกว่า 1,215 แห่ง ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวชุมชน 969 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวของส่วนราชการ 87 แห่ง และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 163 แห่ง และในอนาคตคาดว่าจะมีการเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีก 5% โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยว 5 ประเภท ได้แก่ 1) การกสิกรรม เพาะผสมสวนดอกไม้ สมุนไพร ไม้ประดับ 2) ป่าไม้ เยี่ยมชมสวนป่าธรรมชาติและสวนป่าที่เกษตรกรปลูกขึ้นเอง 3) การประมง เยี่ยมชมการเลี้ยงกุ้ง หอย ปู และ ปลา หรือการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ของการเกษตรประมงที่ประสบความสำเร็จ 4) ฟาร์มปศุสัตว์ สัมผัสสัตว์เลี้ยงที่เป็นมิตร และร่วมสนุกกับกิจกรรมในฟาร์ม อาทิ ขี่ม้า รีดนมวัวและกิจกรรมอื่นๆ และ 5) วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร เป็นต้น (ประชาชาติธุรกิจเศรษฐกิจในประเทศ, 2561) อีกทั้งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากมายและหลากหลาย ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งความมีไมตรีจิตของคนไทยที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกันจนได้สมญานามว่า “THE LAND OF SMILES” หรือสยามเมืองยิ้ม จึงเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลก (อมรรัตน์ วงศ์เป็ง, 2554) เมืองไทยจึงกลายเป็นจุดท่องเที่ยวที่มีตัวสินค้าหลักๆ ที่นำเสนอรวมทั้งสินค้าเกษตรในจำนวนองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว และสามารถแตกเป็นประเภทกิจกรรมของการท่องเที่ยวได้ถึง 8 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวทางเรือ และการท่องเที่ยวในแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งเหล่านี้เองสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) นอกจากนี้ความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้จากการท่องเที่ยวยังเป็นการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และก่อให้เกิดความเข้าใจทำให้เกิดความรู้สึกเป็นไมตรีต่อกันและมีประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติด้วยกัน อีกทั้งยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น การท่องเที่ยว

จึงเป็นสื่อกลางที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันของคนในชุมชนที่มาจากต่างถิ่น และต่างวัฒนธรรมในการสร้างมิตรภาพจากการท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด

ทั้งนี้หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย ปี พ.ศ. 2558 - 2560 ได้อธิบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยรักษาเสถียรภาพเพื่อเคลื่อนไหวเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2560 เพื่อเป็นแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนทั่วทุกภาคส่วนของไทย และทำให้เห็นแนวทางในการจัดการปัญหาชุมชนและสร้างรายได้เสริมให้ชุมชนสามารถนำมาพัฒนาชุมชนและเลี้ยงดูตัวเองให้ความมั่งคั่งได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับชุมชนประมงชายฝั่งที่มีศักยภาพและสามารถจัดการให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวได้ อีกทั้งยังสามารถเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้วิชาชีพ โดยนักปราชญ์ชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันคิดค้นและสร้างอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนไปพร้อมๆ กันเพื่อเป็นการดึงดูดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนสู่ความประทับใจให้กับผู้ที่มาท่องเที่ยว รวมถึงมีการจัดการพื้นที่ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแหล่งหนึ่งในการปรับปรุงสภาพพื้นที่เดิมให้ดีขึ้น ไม่เป็นปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อคนในหมู่บ้านด้วยตนเอง เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเยี่ยมชมเกี่ยวกับการเกษตรประมงของชาวบ้านให้ยังคงสภาพต่อไป และมีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวและเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนมากขึ้น (มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, 2558)

ดังนั้นการแสดงศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่าก้ำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ที่พยายามแนะนำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเป็นศูนย์การเรียนรู้ของศูนย์ฝึกอบรมอาชีพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโอริงปันต์ในการแปรรูปอาหารทะเลที่มีความหลากหลาย และมีลักษณะเด่นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สร้างความเข้มแข็งด้วยกำลังของประชาชนด้วยตนเอง รวมถึงปลูกฝังให้คนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ของระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป และพยายามแนะนำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

ที่เป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์ในการบริหารจัดการที่สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมเชิงเกษตรชุมชนประมงในการเดินทางท่องเที่ยวที่สามารถกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น และเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ตลอดจนตระหนักและให้ความสำคัญในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาร์ฯ กับบริบทชุมชนว่ามีสภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการมีส่วนร่วมในการจัดการปรับปรุงระบบสิ่งแวดล้อมชุมชน การปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชน เพื่อใช้ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหาแนวทางเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สร้างสรรค์ของชุมชนเกษตรประมงที่มีอยู่เดิมมาสร้างสรรค์การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ให้มีความน่าสนใจภายใต้ความเข้มแข็งของชุมชนที่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่ดึงดูดของนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่าสร้างความอุดมสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้นไป นำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาร์ฯเชิงสร้างสรรค์และเหมาะสมกับบริบทของชุมชนประมงต้นหยงเปาร์ฯได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนต้นหยงเปาร์ฯ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาร์ฯ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยมีรายละเอียดของการศึกษาดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ จะใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT โดยที่มีปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (โกลม วงศ์อนันต์ และอภิชา ประกอบแสง, 2555) และใช้เกณฑ์ในคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาปรับใช้ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ ในแต่ละด้าน ได้แก่ ศักยภาพด้านความสามารถในการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านความสามารถในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพด้านความสามารถในการดึงดูดใจฯ (สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553)

ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 รวม ระยะเวลา 8 เดือน

ระเบียบวิธีในการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาใช้วิธีการศึกษาจากแบบสำรวจ และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อศึกษาการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ดันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรในชุมชนตันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จำนวนทั้งหมด 3,740 คน (สำนักงานทะเบียนและบัตร อำเภอหนองจิก จ.ปัตตานี, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง

เชิงปริมาณ ได้แก่ ประชากรในชุมชนตันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จำนวน 361 คน คำนวณใช้สูตร Taro Yamane (1973) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการแทนค่าสูตรของ Taro Yamane ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มที่ยอมรับได้ (.05)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{3,740}{1 + (3,740)(.05)(.05)}$$

$$n = 361 \text{ คน}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 361 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยมีการกระจายของพื้นที่รับผิดชอบใน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านตันหยงเปาว์ บ้านท่ายามู และบ้านบางราพา

เชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 14 คน ได้แก่

1. ผู้นำชุมชน	จำนวน	1 คน
2. นายกสมาคมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี	จำนวน	1 คน
3. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากำชำ	จำนวน	1 คน
4. บัณฑิตอาสา	จำนวน	1 คน
5. นักประชาสัมพันธ์/ผู้รู้	จำนวน	1 คน
6. ตัวแทนกลุ่มชาวบ้าน/เครือข่าย ที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน		

ได้แก่

- ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโอริงปันตัย/ผู้ประกอบการแปรรูปเกษตรประมง	จำนวน	1	คน
- ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง อำเภอหนองจิก	จำนวน	1	คน
- ตัวแทนกลุ่มค้าขาย/ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	จำนวน	1	คน
- ประธานกลุ่มสตรี	จำนวน	1	คน
7. นักท่องเที่ยว	จำนวน	5	คน

เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นการเลือกจากบุคคลที่มีบทบาท มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนสามารถรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรคและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในกิจกรรมการทำงานและจากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วนและตรงประเด็นมากที่สุด ซึ่งได้กำหนดโค้ด/นามแฝงของกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจ

แบบสำรวจ (Survey) เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยต้องลงไปสำรวจสภาพพื้นที่ที่ต้องการศึกษา เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ทำการวิจัย เพื่อสะท้อนถึงสภาพทั่วไปของชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประเด็นแบบสำรวจและเกณฑ์ในคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานของสำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มาปรับใช้ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละองค์ประกอบหลักเมื่อรวบรวมและแจกแจงความถี่แล้ว จะมีค่าระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.8 ในประเด็นการประเมิน ดังนี้ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านการรองรับฯ ศักยภาพด้านการให้บริการฯ และศักยภาพด้านการดึงดูดใจฯ (ไบเพิร์น วงษ์บัวงาม และมุขสุดา พูลสวัสดิ์, 2556)

ทั้งนี้แบบสำรวจ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานะภาพ ศาสนา ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสำรวจสภาพพื้นที่และเกณฑ์การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ เป็นแบบสำรวจศักยภาพพื้นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อใช้สำหรับกลุ่มประชากร จำนวน 361 คน โดยจะใช้สถิติ พรรณนา ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดค่าระดับคะแนน ใช้วิธีการให้ คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 2 3 4 และ 5 มีเกณฑ์ในวิเคราะห์ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนประเด็นคำถามในแบบสำรวจ

ช่วงคะแนน (Mean)	ระดับความคิดเห็น
มากที่สุด	4.21 – 5.00
มาก	3.41 – 4.20
ปานกลาง	2.61 – 3.40
น้อย	1.81 – 2.60
น้อยที่สุด	1.0 – 1.80

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับผล เป็น 5 ระดับ ซึ่งใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, น. 156-157)

$$\begin{aligned}\text{ช่วงกว้างของคะแนนระหว่างชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวน}} \\ &= \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.8\end{aligned}$$

การสัมภาษณ์ (Interview)

เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ เพื่อให้สำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 14 คน โดยแบบสัมภาษณ์ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ สำหรับข้อมูลพื้นฐานในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา และสถานภาพ

ส่วนที่ 2 ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนต้นหยงเปาว์ ในแต่ละด้าน ได้แก่ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านการรองรับ ศักยภาพด้านการให้บริการฯ และศักยภาพด้านการดึงดูดใจ (สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งส่วนในเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกและแบบสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการสำรวจ

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากการสำรวจ โดยศึกษาจากสภาพชุมชนพื้นฐานและทำการค้นคว้าทบทวน เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ครอบคลุมประเด็นหลักๆ จากอินเทอร์เน็ต วารสารต่างๆ และหนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และห้องสมุดประจำจังหวัดปัตตานี

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1 ผู้วิจัยได้สร้างคำถามหลักๆ ที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และความเหมาะสมในการใช้สัมภาษณ์ ซึ่งแนวสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. สภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ เป็นอย่างไร
2. การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ ใช้วิธีการอย่างไร และใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT อย่างไร

3. การเสนอแนวทางส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ มีรูปแบบเป็นอย่างไร

2.2 นัดหมายบุคคลที่สัมภาษณ์

2.3 พบผู้ให้สัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกภาพหรือเสียง

2.4 บันทึกการให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ผลการศึกษา

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสำรวจ เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ

- ก่อนนำแบบสำรวจมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสำรวจ และบันทึกรหัสลงบนแบบสอบถามทุกฉบับ

- ลงรหัสบันทึกข้อมูลลงในกระดาษบันทึกรหัส

- ประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ
ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากสรุปผลจากแบบสัมภาษณ์

- ถอดเสียงสนทนาจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ
- สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
- ตรวจสอบความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการ
สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ
- สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามคำถามการวิจัยที่ตั้งไว้

5. วิธีการนำเสนอผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษ โดยการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติแจกแจง
ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และความคิดเห็นของการสำรวจศักยภาพการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการพรรณนาความ
อย่างละเอียดครบถ้วน

6. ผลการวิจัย (Results)

“ผลการศึกษา “เรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
ต้นหยงเปาว์ ตำบลท่าก้ำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ” โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ เพื่อประเมินศักยภาพ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นหยงเปาว์ฯ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา
ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการประเมิน
ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ พบว่าจำนวนและร้อยละ
ของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย
โดยมีเพศหญิง จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน
158 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8

2. ผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มอายุมีจำนวนผู้ตอบแบบสำรวจมากที่สุด คือ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 และกลุ่มอายุที่น้อยที่สุด คือ น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8

3. ผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามสถานภาพ พบว่า มากที่สุด คือ สถานภาพสมรสอยู่ด้วยกัน จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 และน้อยที่สุด คือ สถานภาพอยู่ร้าง จำนวน 11 คิดเป็นร้อยละ 3.0

4. ผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามศาสนา พบว่า ศาสนาที่พบมากที่สุด คือ ศาสนาอิสลาม จำนวน 361 คิดเป็นร้อยละ 100

5. ผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจส่วนมากอยู่ในระดับการศึกษามากที่สุด คือ ประถมศึกษา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 และน้อยที่สุด คือ ปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

6. ผู้ตอบแบบสำรวจจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจส่วนมากมีรายได้ต่อเดือนมากที่สุด คือ 5,001– 10,000 บาท จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 และน้อยที่สุด คือ มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตอนที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกสามารถวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ สรุปในรูปแบบการวิเคราะห์ SWOT (TOWS matrix) ดังตารางที่ 1 ดังนี้

**ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ TOWN Matrix จากผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ**

SO	WO
พัฒนาจัดรูปแบบการอบรมให้ความรู้บุคคลากรชุมชนเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานในการต้อนรับอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	1.จัดทำแผนดำเนินงานรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดกฎระเบียบ และติดตั้งป้ายกฎระเบียบประกาศให้ชัดเจน 2.การพัฒนาจากวิกฤติความไม่สงบหรือเป็นพื้นที่สีแดงที่มองต่อชุมชนการสร้างสื่อในการประสานการแก้ไข เพื่อประชาสัมพันธ์ในการสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนมุมมองในทางสร้างสรรค์ความหลากหลายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เข้มแข็ง
ST	WT
1.จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการเชื่อมโยงรอยต่อของการท่องเที่ยวที่เพิ่มกว้างและสร้างความหลากหลายของการท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากขึ้น 2.พัฒนารูปแบบกิจกรรมที่โดดเด่นและสร้างสรรคในชุมชน เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น 3.พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย ตลอดจนสามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ รวมถึงสามารถดึงดูดประชาชนในพื้นที่ที่อาศัยกระจายในพื้นที่อื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศกลับสู่อินบ้านเกิด	จัดเวทีการประกวดในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเปิดพื้นที่สนทนาแสดงความคิดเห็นและร่วมกันตัดสินใจเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานความพร้อมของการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทุกๆ 4 เดือน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สภาพพื้นที่ของชุมชนตันหยงเปาว์ มีความเหมาะสมในการจะเปิดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมงอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งภายในชุมชนยังมีความหลากหลายของกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ และสามารถสร้างให้เป็นสถานที่เรียนรู้ไปพร้อมๆกับการเก็บประสบการณ์จากการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนตันหยงเปาว์ ว่ามีศักยภาพพอต่อการรองรับให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายต่อการศึกษาถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนประมง มีความโดดเด่นด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาใช้ในการประกอบอาชีพ อีกทั้งมีจุดทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติและสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมง รวมถึงชุมชนมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมงที่สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนตันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

จากการสำรวจ และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกถึงการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนตันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้อธิบายการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนตันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จะประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาระดับการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในระดับมากที่สุด คือ ชุมชนมีกลไกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) และพบว่าระดับน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีกลไกและช่องทางการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์วิทยุ หรือโทรทัศน์ เป็นต้นกลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$)

ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาระดับการประเมินศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในระดับมากที่สุด คือ ชุมชนมีความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์และ อินเทอร์เน็ต ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) และพบว่าระดับน้อยที่สุด คือ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$)

ด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) เมื่อพิจารณาระดับการประเมินศักยภาพด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในระดับมากที่สุด คือ ชุมชนมีการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ บริการผู้สูงอายุและคนพิการ ได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) และพบว่าระดับน้อยที่สุด คือ ชุมชนมีจุดการให้บริการด้านยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$)

ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาระดับการประเมินศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในระดับมากที่สุด คือ ชุมชนมีความโดดเด่นด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาใช้ในการประกอบอาชีพ ชุมชนมีสภาพธรรมชาติและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว และชุมชนมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) และพบว่าระดับน้อยที่สุด คือ ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)

ดังนั้นจึงสรุปผลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาวั โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณาระดับการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาวั ทั้ง 4 ด้าน กลุ่มตัวอย่างได้สรุปในการประเมินในระดับมากที่สุด คือ ศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รองลงมา คือ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ ศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ใน ระดับที่เท่าๆ กัน คือ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) และพบว่าระดับน้อยที่สุด คือ ศักยภาพ ด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินในประเด็นนี้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$)

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี” ได้ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ชุมชนมีโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและมีการบริหารจัดการและแบ่งฝ่าย แบ่งหน้าที่ได้รับมอบหมาย และการดำเนินงานในการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง และชุมชนมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการประชุมร่วมกันในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการประชุมร่วมกันภายในชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2553) อธิบายว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาของการบริหารจัดการ เช่น ด้านการบริการ ด้านความสะดวกและความปลอดภัยนั้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน และยังรวมถึงผลที่จะส่งผลถึงความประสบความสำเร็จและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่นอกจากนี้ชุมชนมีการจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวชุมชนมีการจัดวางแผนสำหรับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่ จัดตั้งฝ่ายรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อคอยให้ความระมัดระวังตรวจตราทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิวัฒน์ชัย บุญญาอนุวงศ์ (2544) กล่าวว่า การบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว โดยมีปัจจัยสำคัญในการยึดหลักในการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการรักษาความปลอดภัยทางด้านทรัพย์สิน ด้านการเดินทางในการ

เข้าถึงชุมชนแหล่งท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยให้มากที่สุด เพื่อสร้างความไว้วางใจ และชุมชนมีการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกจิตสำนึกสำหรับชาวบ้าน โดยการปลูกจิตสำนึกที่เริ่มจากการปลูกฝังผ่านโรงเรียนในชุมชน เพื่อปรับภูมิทัศน์ชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมที่สวยงามและน่าอยู่สำหรับเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2553) อธิบายว่า การให้ความสำคัญถึงการปลูกจิตสำนึกและควมมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม และทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เพื่อการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ชุมชนมีกลไกความร่วมมือ มีกลไกความร่วมมือของคนในชุมชนอยู่ในระดับที่มาก ทุกๆ กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชน ประชาชนจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ สร้างความร่วมมือไม่ร่วมมือ ความสามัคคีร่วมกันเป็นอย่างดี โดยจะมีผู้นำเครือข่ายที่คอยควบคุมดูแล และสามารถที่จะเข้าไปประสานงาน เพื่อขับเคลื่อนหรือสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีอย่างยั่งยืนต่อไป และชุมชนมีกลไกและช่องทางการสื่อสารการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนที่หลากหลายช่องทาง เช่น เพจปลากุเลาเค็มไอรังบันตัย ทางวิทยุโทรทัศน์ สื่อมวลชน ทางอินเทอร์เน็ต และอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สินธุ์ สโรบล (2546) ได้กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะประสบความสำเร็จได้นั้น สิ่งสำคัญ คือ ชาวบ้านได้ร่วมมือร่วมใจกันคิดตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและทางทะเล พร้อมทั้งส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยวได้ดีที่สุด และการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องมีการปรับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมและชุมชนมีกลไกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกลไกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ชุมชนมีเส้นทางการในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางสะดวก ในการเข้าถึงชุมชนและมีความปลอดภัย และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนต้นหยงเปาว์ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัชฎาพร เลิศโกคานนท์ และ วิเชียร เลิศโกคานนท์ (2557) พบว่า ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จะสามารถดึงดูดให้บุคคลภายนอกชุมชนเข้ามาแวะเวียนหรือเข้ามาท่องเที่ยว ทั้งนี้ทางชุมชนจะต้องมีการเตรียมสภาพการคมนาคมขนส่งที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นที่สะดวกสบายในการเดินทาง ทั้งนี้ชุมชนมีความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นการบริการขั้นพื้นฐานที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายในการมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นๆ ความพร้อมด้านการบริหารที่พักแก่นักท่องเที่ยว เช่น มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักแบบโฮมสเตย์หรือแบบกางเต็นท์นอนหรือจุดพักสำหรับนักท่องเที่ยวทางชุมชนกำลังอยู่ในระหว่างของการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนสำหรับที่จะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเชิญชมบรรยากาศริมทะเล ริมชายหาดเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้แก่ผู้ที่สนใจ และมีกิจกรรมการแปรรูปอาหารทะเลโดยกลุ่มสหกิจชุมชนออร์แกนิกที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ขึ้นโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในกระบวนการผลิต เพื่อเป็นสินค้าหรือของที่ระลึกจากการผลิตของคนในชุมชน อีกทั้งสามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน และขึ้นชื่อเป็นที่รู้จักให้กับชาวอำเภอหนองจิก และจังหวัดปัตตานี ในส่วนความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น อาหารพื้นบ้าน อาหารที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นต้น ชุมชนมีการรองรับของอาหารในการจัดเตรียมมีความพร้อม ทั้งถึง และเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว สำหรับอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนต้นหยงเปาว์ จะเป็นอาหารทะเล อาหารในการแปรรูปของสัตว์น้ำให้เพิ่มมูลค่า เพิ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจให้กับคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์ (2544) พบว่า ความสามารถในการท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงอัตลักษณ์ของชุมชนที่เป็นความโดดเด่นของอาหารพื้นบ้าน และการพัฒนาในการปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นๆ มีเพียงพอในการให้รองรับสำหรับนักท่องเที่ยวในการให้ความสะดวกต่อที่พักแรม ร้านอาหาร

เครื่องมือ สถานบริการต่างๆ อย่างทั่วถึง ในการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ชุมชนยังไม่มีกำหนดจำนวน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวแบบมาเช้า – เย็นกลับ แต่จะกำหนดในส่วนของการนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักแรมในชุมชน และในอนาคตข้างหน้าทางชุมชนเปิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ ทางชุมชนจะต้องมีการกำหนดจำนวนขนาดของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักในพื้นที่ เพื่อให้เป็นไปตามขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเข้ามาตามความสามารถในการรองรับและการบริหารจัดการสำหรับการให้บริการนักท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อให้เห็นถึงความพร้อมของชุมชนที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวที่น่าประทับใจให้มากที่สุดและไม่กระทบกับแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ชุมชน ผู้นำชุมชน นักปราชญ์ หรือผู้รู้ชุมชน เป็นต้น พบว่า ชุมชนมีความพร้อมในการรองรับในการจัดเตรียมบุคลากรในชุมชนหรือมีมัคคุเทศก์ชุมชน เพื่อการให้คำแนะนำ และเล่าประวัติความเป็นมาของชุมชน แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างครบทุกด้าน ครบวงจร เพื่อไปเผยแพร่ความรู้ในโรงเรียนและมีหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาบรรยายให้เกิดองค์ความรู้ตรงนี้ออย่างครบถ้วน นอกจากนี้ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ชุมชนได้มีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ที่จะมาพักแรมหรือมาท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจาก การท่องเที่ยวของชุมชนต้นหยงเปาว์จะเชื่อมโยงเกี่ยวกับการเกษตรประมง และสภาพทางฝน ฟ้า อากาศ ดังนั้นทางชุมชนจึงต้องมีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเข้ามาท่องเที่ยวและช่วงหน้าฝนหรือช่วงมรสุม ที่ไม่เหมาะสมกับการมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ระบุพิพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2549, น.12-15) พบว่า การกำหนดเขตการใช้พื้นที่หรือเขตการจัดการในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งต้องมีการกำหนดเขตการใช้พื้นที่เพื่อประโยชน์ต่างๆ หรือเพื่อการจัดการให้เหมาะสมตามสภาพและขนาดของทรัพยากรที่จะรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น โดยสามารถป้องกัน ผลกระทบที่จะมีผลต่อระบบนิเวศโดยรวมด้วย

3. ศักยภาพด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ชุมชนมีการต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ทั้งนี้โดยมีการบรรยายในการให้ความรู้ในแต่ละที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นๆ รวมถึงมีการแนะนำสถานที่ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนได้เตรียมความพร้อมความสามารถในการให้บริการสำหรับการดูแลของนักท่องเที่ยวก่อน ในการอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น การให้ความเสียสละ ความมีไมตรีต่อการสร้างความคุ้นเคยที่ดีต่อกัน และการเตรียมผู้รู้หรือนักปราชญ์ชุมชนที่มารับบรรยายให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้รับรู้ในการให้ข้อมูลของการท่องเที่ยวของชุมชน และการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนที่ทำให้เกิดความน่าสนใจและตื่นเต้น สามารถนำความรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ชุมชนมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว ชุมชนมีการเตรียมมัคคุเทศก์/ผู้นำชุมชน หรือผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน และการให้ข้อมูลในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละจุดภายในชุมชน เช่น การนำนักท่องเที่ยวไปศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ซึ่งได้แก่ ศึกษาเรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโอริงบันตัย การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพโฝงผาง เป็นวิธีการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ตรงนี้มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตตัวเองต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นิรุชริน ไล่พันธ์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ถือว่าเป็นการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของแรงพลขับเคลื่อนในการเตรียมความพร้อมต่อการบริการในการถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับการท่องเที่ยว รวมถึงการนำเที่ยวและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการที่มีประสิทธิภาพ ภายในชุมชนมีร้านขายของชำหรือของใช้ในแต่ละวัน เพื่อเป็นของฝากและของที่ระลึก ชุมชนมีร้านจำหน่ายเกี่ยวกับการแปรรูปของอาหารทะเลโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลาเกะเลเค็มโอริงบันตัย เช่น ปลาเกะเลเค็ม กะปิกุ้ง มันกุ้ง กุ้งแห้ง ปลาแห้ง ข้าวเกรียบอาหารทะเล ยำผักเบี้ย ซาลาเปา เป็นต้น และอนาคตข้างหน้าชุมชนแห่งนี้ได้เปิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ ทางชุมชนมีการขยายสำหรับร้านค้าที่หลากหลาย

ของการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น จัดจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนในการแสดงความเป็นตัวตนหรือแสดงศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ก่อให้เกิดความน่าสนใจต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2546) พบว่า การบริหารจัดการชุมชนการเกษตร ประมง หรือความพอใจและประทับใจที่เกิดจากได้ชม ชิม ซื้อผลิตภัณฑ์ หรือของที่ระลึก ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมงต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้จากการได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์สำหรับผู้ที่มาเที่ยว อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชนจากการจำหน่ายจากการเกษตรประมงในผลิตภัณฑ์การแปรรูปอาหารทะเลโดยกลุ่มวิสาหกิจของชุมชน และมีค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้มแข็งมากขึ้น ทั้งนี้ชุมชนมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ เช่น ศึกษาวิธีการทำปลาเกลือเค็ม กะปิ กุ้งมันกุ้ง หรือปลาแห้ง เป็นต้น พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมเกี่ยวกับการประมงเชิงเกษตรที่มีอยู่ในชุมชนต้นหยงเป่าฯ เป็นกิจกรรมที่สามารถดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวและสร้างความน่าสนใจที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการศึกษากระบวนการแปรรูปอาหารทะเล การแปรรูปของสัตว์น้ำ เช่น ปลาเกลือเค็ม กะปิ กุ้ง มันกุ้ง กุ้งแห้ง ปลาแห้ง หรืออื่นๆ กิจกรรมการสร้างบ้านปลา กิจกรรมการสร้างปะการังเทียมแบบพื้นบ้านในทะเล โดยทำกับไม้ไผ่และมะพร้าว กิจกรรมการปลูกหญ้าทะเล กิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ รวมไปถึงกิจกรรมการตกปลาเกลือ หรือปลาชนิดอื่นๆ คือมีการจัดกิจกรรมเหล่านี้ในทุกๆ ปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริจรรยา ประพุดิจิก (2553) พบว่า ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ คือความสามารถของการท่องเที่ยวที่สร้างความรู้จากเข้ามาท่องเที่ยว และเก็บประสบการณ์จากการมาท่องเที่ยว รวมถึงความสนุกสนานที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงในการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งสร้างความน่าสนใจของกิจกรรมในท้องถิ่นนั้นๆ ที่มีความเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้จะตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอีกครั้ง ทั้งนี้ชุมชนมีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสาร หรือ แผ่นพับ บอร์ด หรือป้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตร และการสาธิตวิธี

ปฏิบัติ พบว่า ชุมชนมีการเตรียมข้อมูลสำหรับการให้บริการในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงดิบ หรือการให้ข้อมูลแบบบอกต่อๆ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ การเลี้ยงปู เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง และเกี่ยวกับสัตว์น้ำ เป็นต้น และเป็นข้อมูลในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ จากประสบการณ์ของคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ชุมชนมานาน และสามารถแสดงศักยภาพที่ชัดเจนในด้านของข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนที่มีความโดดเด่นและเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร (2550) พบว่า รูปแบบของการให้ความรู้หรือเป็นข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางด้านการเกษตรประมง เช่น ทางทะเล บ่อเลี้ยงปลา กุ้ง ปู เพื่อมาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สร้างความหลากหลายและน่าสนใจ รวมถึงการเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมโดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงามและพักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างโอกาสและรายได้เสริมให้กับชาวเกษตรประมงนั้นๆ และทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนมีจุดการให้บริการด้านยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนมีการจัดแบ่งหน้าที่สำหรับการบริการของทุกฝ่ายที่มีบทบาทภายในชุมชน ให้มีการดูแลสำหรับจุดสำคัญในการให้บริการให้กับนักท่องเที่ยว มีการจัดตั้งเวรในแต่ละฝ่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีจุดให้บริการรถหรือยานพาหนะ เพื่อใช้ในการท่องเที่ยวสัญจรภายในชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2549, น. 12-15) ได้กล่าวถึง จุดการจัดให้มีเขตบริการหรือศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เช่น ยานพาหนะ สำหรับการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งในแต่ละจุดของแหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสมและเป็นพื้นที่ราบมากพอที่จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลและความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีเอกสารสิ่งพิมพ์ นิทรรศการ แผ่นป้ายบรรยายจัดให้เส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดิน ป่า ให้สามารถแนะนำและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติ รวมถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่เพียงพอและเหมาะสมมากที่สุด การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการส่งจดหมาย โทรศัพท์ ทั้งในและต่างประเทศ บริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น พบว่า มีการติดต่อ

สื่อสารทางโซเชียลเน็ตเวิร์คทางโทรศัพท์ และทางเพจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของกูเลา เค็มไอรังปันตัย เป็นต้น เพื่อความสะดวก และรวดเร็วในการประสานงานอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัชฎาพร เลิศโกคานนท์ และวิเชียร เลิศโกคานนท์ (2557) พบว่า ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว โดยอาจรู้จักโดยการเล่าบอกต่อๆ ในการสื่อสารกันว่า สวยงาม น่าสนใจ แปลกตา และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรประมงที่น่าตื่นเต้น อีกทั้งมีวัฒนธรรมพื้นบ้านที่หาดูได้ยากการบอกเล่าดังกล่าวจะทำให้สถานที่นั้นๆ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมงที่มีชื่อเสียง นอกจากการบอกเล่าแล้ว ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอาจเกิดขึ้นได้จากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐโดยใช้สื่อต่างๆ หรือการจัดพิมพ์โบรชัวร์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นได้นอกจากนี้ชุมชนมีการให้บริการด้านการฝึกอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ การให้บริการอุปกรณ์ฝึก ทักษะเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้บริการฝึกอบรมทางอาชีพ เป็นต้น พบว่า กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งมีศูนย์ฝึกอบรมอาชีพในการให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไอรังปันตัยในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแปรรูปของอาหารทะเล ด้านการประกอบอาชีพของชาวประมง หรือวิถีชีวิตของชาวประมง ที่สะอาด และเป็นการแปรรูปของอาหารทะเลที่จะไม่เจือปนของสารเคมี อีกทั้งยังเป็นศูนย์เรียนรู้ของการบริหารทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อำนาจ รักษาพล (2548) ได้ทำการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะยาวน้อยตำบลเกาะยาวน้อยอำเภอเกาะยาวน้อยจังหวัดพังงา พบว่า ความพร้อมขององค์กรชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ในกิจกรรม และการเรียนรู้ร่วมกันของการขยายเครือข่าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมงของการเพิ่มทักษะในการเรียนรู้ด้วยตัวเองที่เข้มแข็ง ซึ่งผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ชุมชนต้นหยงเปาว์ที่ได้รับรางวัลของของกลุ่มเครือข่ายภายในชุมชน ได้แก่ 1) กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรดีเด่นจากมูลนิธิของดอกเตอร์ สุรพงษ์ สุตารา 2) เครือข่ายบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของกรมทรัพยากร

ทางทะเลและชายฝั่ง และ 3) รางวัลวิจัยดีเด่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
สกวปี 2560 ซึ่งทำให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ว่าเป็นชุมชนที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การรองรับ การบริการ และเป็นต้น
แบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมงที่เข้มแข็ง และชุมชนมีการให้บริการ
สำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ แหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ บริการ
ผู้สูงอายุและคนพิการ ได้แก่ ห้องน้ำ ทางลาดเอียง ทางสัญจร สื่อ เพื่อการเรียนรู้และ
ฝึกอาชีพผู้สูงอายุและคนพิการ เป็นต้น พบว่า ถ้าทางชุมชนต้นหยงเปาว์ได้เปิดให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ทางชุมชนจะต้องมีการตระหนักในการจัดวางหรือ
การให้บริการพื้นที่ท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้สูงอายุหรือคนพิการ เช่น มีทาง
ลาดเอียง ห้องน้ำสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ และมีกิจกรรมอบรมผู้สูงอายุ ฟังธรรม
และมีการจับรางวัล เพื่อให้ผู้สูงอายุได้คลายเครียดบ้าง และเพิ่มพื้นที่ที่เป็นพื้นที่พักผ่อน
หย่อนใจให้มากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการและผู้สูงอายุในการใช้บริการ
ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัชฎาพร
เลิศโกคานนท์ และวิเชียร เลิศโกคานนท์ (2557) พบว่า ปัจจัยที่เป็นการบริการขั้น
พื้นฐานที่จะทำให้นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ จึงมีความจำเป็นและให้ความ
สำคัญของกลุ่มนักท่องเที่ยวนี้ เพื่อการอำนวยความสะดวก และการความสะดวกสบาย
ในการให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้สามารถมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นๆ ได้
โดยทั่วไปสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการ คือ มีพื้นที่ลาดเอียง มีสุขา
สำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุที่สะอาด มีสถานบริการ สถานเริงรมย์ สถานรักษาพยาบาล
ระบบรักษาความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกนี้ควรมีพร้อมทั้งทางด้านปริมาณ
และคุณภาพ

4. ศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ชุมชนมีความโดดเด่นด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาใช้ในการประกอบ
อาชีพของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาเกลือเค็ม กะปิ กุ้ง มั่นกุ้ง โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
เป็นต้น พบว่า ความโดดเด่นของชุมชนต้นหยงเปาว์ โดยส่วนใหญ่เป็นชาวประมง
พื้นบ้านและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมมาใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรประมง

เช่น การทำแห การลอบปู ลอบกุ้ง โฝงผาง การถักอวนด้วยมือโดยไม่ได้ใช้เทคโนโลยีเข้ามา รวมถึงกระบวนการแปรรูปของอาหารพื้นถิ่นที่มาทอดลงชิม และเข้ามาสัมผัสจริงถึงรสชาติของอาหารพื้นบ้าน เช่น กาปูชื้อเบ๊ะหรือยำผักเบี้ย ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ ราณี อิลิซัยกุล และคณะ (2558) พบว่า ประเทศไทยมีความโดดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ด้านการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร รวมทั้งความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติและภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว แม้สถานที่ทางการเกษตรจะตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาและการแปรรูปพันธุ์สัตว์น้ำทางการเกษตรประมง เพื่อจำหน่ายและเป็นการสร้างรายได้หลักให้กับชุมชนที่เข้มแข็ง ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของการหาเช้า – กินค่ำ และคนในชุมชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งปลา กุ้ง หอย และปู จากการออกทะเล และอีกส่วนหนึ่งเป็นประมงพื้นบ้านที่ออกหาในแม่น้ำลำคลอง แต่ในขณะเดียวกันมีบางครัวเรือนจะดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น มีการเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกเองกินเอง บางส่วนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2553) ได้กล่าวว่า จากโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบริหารจัดการโดยรัฐของ (หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน บริษัทเอกชน วิสาหกิจชุมชน และบุคคลทั่วไป เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และยึดหลักตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ชุมชนมีสภาพธรรมชาติและความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว มีความสวยงามตามธรรมชาติที่ได้รับการและตกแต่งภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม และกลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น จุดชมวิวยางของชายหาดต้นหยงเปาว์ ป่าชายเลน เป็นต้น พบว่า ชุมชนต้นหยงเปาว์มีความสวยงามทางธรรมชาติที่หลากหลาย ได้แก่ 1) ชายหาดหรือทรายที่สะอาด 2) มีป่าชายเลนที่ขึ้นชื่อว่ามีคุณค่าสมบูรณ์มากที่สุดของจังหวัดปัตตานี เนื่องจากเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่สวยงาม 3) มีการเยี่ยมชมบรรยากาศริมทะเล มีการปรับภูมิทัศน์ชุมชนให้มีความสวยงามและสะอาด 4) มีการปลูกต้นสน เพื่อให้เกิดความร่มรื่นและเปิดเป็นสถานที่เรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น มีนักเรียนของโรงเรียนใกล้เคียง

ภายในชุมชนมาทัศนศึกษาหรือเรียนนอกห้องเรียน 5) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ และหลากหลาย และ 6) มีจุดชมวิวของพระอาทิตย์ขึ้น-พระอาทิตย์ตกในช่วงตอนเย็น อีกทั้งมีการชมป่าโกงกางในป่าชายเลน มีทรัพยากรสัตว์น้ำที่หลากหลาย และมีเส้นทางที่น่าสนใจของวิธีการศึกษาเรียนรู้โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโอริ่งปันต์ยี่ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปอาหารทะเล เช่น ปลาเกลือเค็ม กะปิกุ้ง มันกุ้ง กุ้งแห้ง ปลาแห้ง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ชฎาพร ขุนทองเพชร (2550) ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาถ้ำภูผาเพชร พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การรักษาระบบนิเวศ รวมถึงการให้ความสำคัญต่อสาธารณะด้านการศึกษาความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่และการจัดการโดยใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ชุมชนมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเกษตรประมง การแข่งขันพายเรือ การวาดลวดลายเรือกอกและกิจกรรมการสะบัดปลาออกจากอวน การถักอวนแต่ละชนิด เป็นต้น พบว่า ชุมชนต้นหยงเปาว์มีอัตลักษณ์ในกิจกรรมที่โดดเด่น คือ 1) วิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้านหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมง ที่เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวประมงชายฝั่งและในแม่น้ำลำคลอง 2) กิจกรรมการผจญภัยในการล่องเรือในป่าโกงกางของป่าชายเลน เพื่อเยี่ยมชมความสวยงามของพืชพรรณของแต่ละชนิดที่สวยงามตามธรรมชาติ 3) กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต 4) กิจกรรมการใช้ภูมิปัญญาในเรื่องของการแปรรูปอาหารทะเล เช่น ปลาเกลือเค็ม กะปิกุ้ง มันกุ้ง กุ้งแห้ง ปลาแห้ง ข้าวเกรียบ เป็นต้น 5) ภูมิปัญญาในเรื่องของการใช้เครื่องมือประมง เช่น การสร้างบ้านปลา โดยการทิ้งขี้ปะการังเทียม การปลูกหญ้าเทียม เป็นต้น 6) กิจกรรมการจัดงานเมาลิด 7) กิจกรรมการแข่งขันพายเรือของทุกๆ ปีในช่วงวันฮารีรายอ 8) กิจกรรมการสะบัดปลา 9) การวาดลวดลายเรือกอกและ 10) กิจกรรมการตกปลาในทะเล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ กฤษณ์ ไครตสมบัติ (2553) ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการดึงดูดใจของสภาพทางธรรมชาติและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ทั้งนี้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในการสร้างความน่าสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรประเภทที่หลากหลาย สร้างสรรค์ และสามารถสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

- ด้านผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรมีการพัฒนา
คุณภาพให้ได้มาตรฐานและควรมีมาตรการป้องกันการนำผลิตภัณฑ์จากแหล่งเกษตร
อื่นมาจำหน่ายแทน ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณภาพของสินค้าภายในชุมชน และเพื่อคุ้มครอง
สิทธิผู้บริโภคพึงได้รับมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

- ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่าก้ำ อำเภอนองจิก จังหวัด
ปัตตานี เพื่อค้นหารูปแบบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และสามารถดึงดูด
นักท่องเที่ยวได้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
ต้นหยงเปาว์ ตำบลท่าก้ำ อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี” สำเร็จลงได้ด้วยความ
กรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำ
แนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ประจวบ ทองศรี ที่ได้กรุณา
แนะนำและให้คำปรึกษา แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของปัญหาเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์
ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอ
ขอบพระคุณ ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่าน บิดา มารดา และเพื่อนร่วมรุ่น ที่สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้กับผู้ศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560, จาก: <http://www.mots.go.th>
- กฤษฎณ์ ไครตสมบัติ. (2553). *การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร. (2550). *การศึกษาศาสนาความเป็นไปได้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาหมู่บ้านปางมะโอ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง*. (การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- โกมล วงศ์อนันต์ และอภิชา ประกอบแสง. (2555). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง*. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2561, จาก: <http://www.stou.ac.th>
- ชญาพร ขุนทองเพชร. (2550). *การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภูปะนาเมืองเก่า*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา).
- นิรุรินทร์ ไล่พันธ์. (2544). *ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองนางย้อย จังหวัดอุบลราชธานี*. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, จาก: <http://search.lib.cmu.ac.th>
- ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และมุขสุดา พูลสวัสดิ์. (2556). *การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- ประชาชาติธุรกิจเศรษฐกิจในประเทศ. (2561). *สศก.ประเมินท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ 8-9% เม็ดเงินกว่า 1.38 หมื่นล้าน. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561*, จาก: <https://www.prachachat.net>
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2558). การให้ความหมายรูปแบบและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวแบบดาร์กทัวร์ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(2), 571-592.
- ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2549). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- ราณี อธิชัยกุล และคณะ. (2558). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไทยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2561, จาก: <http://www.sms-stou.org>.
- รัชฎาพร เลิศโกศานนท์ และวิเชียร เลิศโกศานนท์. (2557). *การพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านเหมืองกงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2560, จาก: <https://www.tci-thaijo.org>
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน กรณี: ศึกษาชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)*.
- ศิริจรรยา ประพุดติกิจ. (2553). *การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองจังหวัดตราด เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)*.

- ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2546). *ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. สืบค้นเมื่อ: 22 กันยายน 2561, จาก: <http://www.travelmaehongson.orglagrotourism-th.html>
- สำนักงานทะเบียนและบัตรอำเภอหนองจิก จ.ปัตตานี. (2562). *ข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลท่ากำชำ อ.หนองจิก จ.ปัตตานี*. สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2562, จาก: <https://www.thakamcham.go.th/detail.php?id=645>
- สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2553). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. (ฉบับที่2). กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สินธุ์ สโรบล. (2546). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ)*. เชียงใหม่: โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค.
- อมรรัตน์ วงศ์เป็ง. (2554). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อานาจ รักษาพล. (2548). *การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (Third edition). New York : Harper and Row Publication.